

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Інтеграція економіки України до світової системи неможлива без застосування в системі обліку міжнародних принципів, які стали складовою ланкою національного бухгалтерського обліку. На сьогодні діє Закон про бухгалтерський облік і звітність в Україні, застосовується «новий» План рахунків бухгалтерського обліку, розроблені 25 положень бухгалтерського обліку, внесені зміни в бухгалтерську звітність.

З прийняттям та введенням в дію Наказу Міністерства фінансів України «Про примітки до фінансової звітності» № 302 від 29.11.2000 підприємства почали подавати в складі річної фінансової звітності затверджену типову форму приміток, в яких наводиться інформація про різноманітні сторони діяльності підприємства.

Зокрема Розділ 2 «Основні засоби» містить інформацію про вартість, за якою основні засоби відображені в балансі, про наявність та рух основних засобів у звітному році. Також там знаходиться інформація про вартість основних засобів, щодо яких існують передбачені чинним законодавством обмеження володіння, користування та розпорядження, про вартість переданих у заставу основних засобів, про залишкову вартість засобів, що тимчасово не використовуються, про первісну вартість повністю амортизованих основних засобів, які продовжують використовуватись, залишкову вартість, вилучених з експлуатації для продажу основних засобів та про первісну вартість, залишкову вартість та метод оцінки основних засобів, отриманих за рахунок цільового фінансування.

Використання цих даних та інформації, що міститься в інших формах фінансової звітності дає можливість розрахувати ряд економічних показників, які характеризують склад, технічний стан, забезпечення підприємства основними засобами та ефективність їх використання.

Аналіз основних засобів починають з аналізу складу і структури основних засобів. Примітки до фінансових звітів дають можливість розрахувати склад, рух та структуру основних засобів в розрізі таких груп: земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки, споруди та передавальні при-

строї, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження, інші основні засоби, бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові споруди, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату, інші необоротні матеріальні активи.

Технічний стан основних засобів можна оцінити за величиною коефіцієнта зносу та коефіцієнта придатності основних засобів. Коефіцієнт зносу розраховують як на початок, так і на кінець року, в розрізі кожного виду основних засобів. Для розрахунку цих показників необхідно скористатись формулами, наведеними в таблиці 1.

Ступінь оновлення основних засобів характеризується коефіцієнтом оновлення та коефіцієнтом вибуття. Для повної характеристики ступеня оновлення основних засобів ці коефіцієнти розраховують за кожним видом основних засобів та порівнюють їх за кілька років (див. табл.).

В процесі здійснення виробничої діяльності підприємства можуть як здавати, так і брати в оренду ті чи інші основні засоби, що в свою чергу впливає на показники використання основних засобів.

Оскільки передані в операційну оренду основні засоби обліковуються на балансі підприємства, а участі у процесі виробництва вони не беруть, доцільно розрахувати питому вагу зданих в оренду основних засобів.

Якщо підприємство використовує взяті в операційну оренду основні засоби, необхідно мати на увазі, що вартість цих засобів не включається до вартості основних засобів, яка відображається в балансі, тому що ці активи не належать підприємству. Тому при здійсненні аналізу основних засобів необхідно враховувати цю обставину. На підставі форми 5 можна розрахувати відсоток таких основних засобів, порівняно з власними основними засобами підприємства (див. табл. 1).

Для визначення ефективності використання основних засобів також можна скористатись Примітками до фінансових звітів та Звітом про фінансові результати. При проведенні аналізу ефективності використання основних засобів використовують показник віддачі основних засобів, який показує кількість виручки, що припадає на одиницю основних засобів.

Таблиця 1

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

№	Показник	Формула розрахунку	Джерела інформації	Примітки
1	Коефіцієнт зносу на початок року	сума зносу п. р. вартість основних засобів на початок року	$\Phi 5 \text{ P2 ГР4}^*$ — $\Phi 5 \text{ P2 ГР3}$	Розраховується по кожному виду виробничих основних засобів
2	Коефіцієнт зносу на кінець року	сума зносу к. р. вартість основних засобів на кінець року	$\Phi 5 \text{ P2 ГР15}$ — $\Phi 5 \text{ P2 ГР14}$	Розраховується по кожному виду виробничих основних засобів
3	Коефіцієнт придатності	1 — коефіцієнт зносу	1 — коефіцієнт зносу	Розраховується по кожному виду виробничих основних засобів, як на початок так і на кінець року
4	Коефіцієнт оновлення	вартість введених основних засобів вартість основних засобів на кінець року	$\Phi 5 \text{ P2 ГР5}$ — $\Phi 5 \text{ P2 ГР14}$	Розраховується по кожному виду виробничих основних засобів
5	Коефіцієнт вибуття	вартість вибувши основних засобів вартість основних засобів на початок року	$\Phi 5 \text{ P2 ГР8}$ — $\Phi 5 \text{ P2 ГР3}$	Розраховується по кожному виду виробничих основних засобів
6	Питома вага зданих в операційну оренду основних засобів	вартість основних засобів, зданих в оренду вартість основних засобів на кінець року	$\Phi 5 \text{ P2 ГР16}$ — $\Phi 5 \text{ P2 ГР14}$	характеризує долю основних засобів, що не беруть участі у процесі виробництва
7	Відсоток взятих в операційну оренду основних засобів	вартість основних засобів, взятих в оренду вартість основних засобів на кінець року	$\Phi 5 \text{ P2 p267}$ — *100 $\Phi 5 \text{ P2 ГР14}$	характеризує частку основних засобів, що беруть участь у процесі виробництва, але підприємству не належать
8	Віддача основних засобів	чистий дохід середня залишкова вартість основних засобів	$\Phi 2 \text{ P1 ГР035}$ — $\Phi 5 \text{ P2 (ГР3-ГР4 + ГР14 - ГР15) : 2}$	показує суму доходу, яка припадає на одиницю вартості основних засобів

* $\Phi 5 \text{ P2 ГР4}$ — Форма № 5, Розділ 2, графа 4.

Таким чином, на сьогоднішній день, фінансова звітність містить значну частину інформації, яку можна використати для аналізу основних засобів.

Але глибший аналіз потребує вивчення балансу часу роботи обладнання. Найважливішим узагальнюючим показником ефективності використання основних засобів є віддача основних засобів.

У процесі аналізу цього показника необхідно вивчити його динаміку за ряд років, виявити та кількісно виміряти вплив змін вартості основних виробничих засобів та їх віддачі на зміну вартості обсягів виробництва.

Література

1. Наказ Міністерства фінансів України «Про примітки до фінансової звітності» від 29.11.2000 № 302.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 (зі змінами і доповненнями).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 (зі змінами і доповненнями).
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 (зі змінами і доповненнями).
5. *Бакун Ю.* «Примечания к финансовой отчетности: комментарий к новой форме, утвержденной приказом Минфина Украины от 29.11.2000 г. № 302» // Бухгалтерия. — №1—3. — 15.01.2001.
6. *Баканов М. И.* Экономический анализ. — М.: «Финансы и статистика», 2001. — 656 с.: ил.
7. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. — 378 с.
8. *Руденко Л. В.* Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. — К.: НМЦ Укоопосвіта, 2000. — 422 с.